

In memoriam

Szőcs Lajos

(1938–2008)

*„A madárnak szárnya van és szabadsága,
az embernek egyetlen szülőföldje és sok-sok kötelessége”*

(Tamási Áron)

Székelyföldön, Küsmődön született 1938. április 4-én. A Székelykeresztúri Tanítóképzőben végezte tanulmányait. 1963-tól már a korondi liceum igazgatója. Korond életében – feleségével – a leghosszabb ideig „szolgáló” tanító család ők. 39 évi tevékenységgel, végleges nyugdíjba vonulásukig.

A Korondért szolgált csaknem négy évtizedes oktató-nevelő munka mellett a szülőföld megismertetéséért szervezte az egész országban a tanulmányi kirándulásokat, táborozásokat, expedíciókat, bérletes színházlátogatásokat.

Több évtizede néprajzi és helytörténeti gyűjtéssel is foglalkozott. Kezdeményezője volt a „Korondi sokadalom” című helytörténeti kötetnek, melyben több mint fele az ő írása. R. Janitsek Jenő kolozsvári ny. egyetemi tanárral összegyűjtötték, feltérképezték az egész Sóvidék, a Küsmőd-mente és Firtos környéke tizenhét településének hely- és családneveit. Az ELTE Magyar Névtudományi Intézet Névtani Füzetek sorozatában 14 falu névanyagát is megjelentette dr. Hajdú Mihály professzor szerkesztésében. Részt vett a Néprajzi Múzeum és társaságok pályázatain.

Tiszteletbeli tagja volt a kiskunfélegyházi Móra Ferenc Közművelődési Egyesületnek. A húsvéti versek és öntözési szokások szépségét Enlakán ismerte meg. Ekkor kezdte meg azok gyűjtését, amelynek első kiadása Kiskunfélegyházán jelent meg 1996-ban, majd 2004-ben ismét kiadásra került.

A Móra Ferenc Közművelődési Egyesület hívására Kiskunfélegyházán emlékezetes előadásokat tartott, többek között a Kossuth emlékek Erdélyben, a sóvidéki ereklyés országzászlók, a rovásírás története. Legutóbb nagy érdeklődés mellett bemutattuk az István Lajossal közösen írt Taplómegmunkálás Korondon című értékes kötetét. Egyesületünk tagjait és minden félegyházit örömmel kalauzolt Erdély gyönyörű tájain. A Constantinum Intézmény tiszteletbeli tanárává fogadta, amelyre nagyon büszke volt. Minden félegyházi látogatása alkalmából szívesen tanította a gyermekeket a város iskoláiban. Sokat tett a Korond és Kiskunfélegyháza testvér-települési kapcsolatainak ápolásáért.

Néprajzi gyűjtéseivel az Erdély Kultúrájáért Alapítvány, a kolozsvári Kriza János Néprajzi Társaság és a budapesti Néprajzi Múzeum díjait szerezte meg.

Csikszereében Német Géza-díjat kapott, 2006-ban a Magyar Kultúra Napján Udvarhelyszék Kultúrájáért életműdíjjal tüntették ki.

2007. január 22-én – egyesületünk javaslatára – több évtizedes munkássága elismerésül Budapesten megkapta a Magyar Kultúra Lovagja kitüntetést.

Szőcs Lajos tanító úr munkabírása és lelkesedése a maga nemében egyedülállóvá teszi azokat az eredményeket, amelyeket szülőhelye megismerésében és megismertetésében elért. Önzetlensége, amellyel tapasztalatait bocsátotta közössége rendelkezésére, bölcsessége és embersége, amellyel övéit szolgálta, példaként állhat követői előtt.

Laczkóné dr. Szabó Klára – Kállainé Vereb Mária

Medve Alfonz

Elhunyt a domaházi „parasztpolgár”

„Ne sápadj!” (Vagyis „merj élni!”) – hangoztatta Medve Alfonz a róla készült filmszociográfiákban az 1980-as és 1990-es években. Nevét ország-szerte a Gulyás testvérek róla készült dokumentumfilmjei tették ismertté, amelyek – részben rajta keresztül – a szlovák határ mentén fekvő település,

Domaháza gazdaságát, földművelését, állattartását és lakóinak életmódját mutatták be a rendszerváltozás előtt, majd azután. Közülük a legismertebb, a csaknem kétórás, nivódíjban részesült „Ne sápadj” című alkotás volt, amely korhű módon ábrázolta az 1970-es és 1980-as évek fordulóján a szocialista magyar társadalom egyik sajátos embertípusát, a parasztpolgárt.

Medve Alfonz alakjában a hagyományos paraszti értékrendet megőrző, gazdálkodó, vállalkozó, piaci keretekben gondolkozó gazdát látjuk, aki téves-elnökként 18 hónapot volt kénytelen börtönben ülni (1971). Vádként jogtalan állami támogatás felvételét határozták meg, valójában a „célpontban” a megengedett „határokat” túllépő, az állataival már-már szabadpiaci kereskedelmet bonyolító parasztgazda állt. Belső személyiségét a munkakedv, a szorgalom éppúgy meghatározta, mint a versenyszellem. Talán nem véletlen, hogy a rendszerváltozás előtt bemutatott film egyben nyílt rendszerkritika is, amely rávilágított a falusi társadalmon belüli demokratikus önkormányzatok és a társadalmi szolidaritás hiányára, de a szocialista elképzelések hosszú távú életképtelenségére is.

Medve Alfonznál a hagyományok tisztelete és a polgári erények ötvöződtek és mindez egész életén át kitartott: a személyesen vele készített több kazettás interjú 2001-ben is szinte változatlan értékrendet tükrözött benne. Ebben első helyen szerepelt politikai szempontból a Kádár-kor tisztelete, gazdasági szempontból pedig a magyar föld megbecsülése. Érdemeit több elismerés, valamint „Kiváló Miniszteri Kitüntetés” mutatja. Paraszti „agyforgatása” egyben pontos gazdálkodási útmutató is volt: beszélgetésünk során kiemelte: „Magyarul beszélek. Ha nem adunk a földnek, az sem ad nekünk. A trágya vezet. Mi soha nem termeltünk műtrágyával. Minden földre jutott továbbá egy számos állat, még több is. A kommunisták kihasználták a földet, a föld már ki van élve. Forgást kell adni a földnek! Domaházán a pillangós (lóhere, lucerna) után vetettük a búzát, arra jöttek a kapás növények, majd a tavaszi gabona. Ez volt a négyes forgó.”

Az ezredfordulót megélve teljesen hitét veszített, a politikából kiábrándult, a mindennapi kemény munkába pedig belefáradt emberré vált. Lovait könnyezve adta el, végül csupán néhány baromfit és kecskét tartott meg. Faluja iránti szeretetét, helyhez kötődését jelzi, hogy az 1980-as évek végén nyitott új domaházi temetőbe saját pénzen csináltatott keresztet, a 2000. június 10-én tartott aranylakodalmára pedig Lengyelországban öntetett harangot. 50 év házasság után is kevesen mondhatták el rajta kívül, hogy őt pap misézett aranylakodalmán, amelyet Gulyás János és Gulyás Gyula több órás felvétellel szintén megörökítettek.

Medve Alfonz 80 éves korában, hosszú betegség után hunyt el, életpályáját Gulyás János filmrendező mindenki számára követendő példaként ajánlotta. Végso búcsúztatására 2008. augusztus 13-án került sor Domaházán.

Alabán Péter

